

Anna Rosa

Ośrodki szkoleniowo-doradcze jako instytucjonalne formy wspierania przedsiębiorczości

Ekonomiczne Problemy Usług nr 63, 216-223

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANNA ROSA

Politechnika Koszalińska

OŚRODKI SZKOLENIOWO-DORADCZE JAKO INSTYTUCJONALNE FORMY WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Wprowadzenie

Przedsiębiorczość jest procesem organizowania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz podejmowania związanego z nią ryzyka. Działania objęte mianem przedsiębiorczości mogą być podejmowane przez przedsiębiorcę, czyli osobę, która organizuje i prowadzi działalność gospodarczą oraz podejmuje związane z nią ryzyko¹. W dorobku nauk ekonomicznych przyjmuje się trzy wymiary definiowania przedsiębiorczości²:

- definiowanie osobowościowe, które koncentruje się na cechach i umiejętnościach,
- behawioralne, odwołujące się do sposobu zarządzania i działania,
- precyzujące funkcje ekonomiczne przedsiębiorcy w gospodarce.

W literaturze przedmiotu można spotkać różne podejścia i sposoby rozumienia terminu przedsiębiorca. Dla psychologa przedsiębiorca to osoba kierowana „wewnętrzną potrzebą” osiągnięć, dla ekonomisty jest inwestorem, który łączy pracę, kapitał zasoby i wiedzę w celu uzyskania zamierzonych celów, podczas gdy przedsiębiorca postrzeże innego przedsiębiorcę jako konkurenta albo jako partnera, dzięki któremu jego firma może się rozwijać³. Głównym kierunkiem, na który zorien-

¹ R.W. Gryffin, *Podstawy zarządzania organizacjami*, PWN, Warszawa 2002, s. 730–731.

² A. Richert-Każmierska, *Instytucjonalne formy wspierania przedsiębiorczości akademickiej w Polsce*, „E-Mentor” 2010, nr 3 (35).

³ *Ekonomika i zarządzanie małą firmą*, red. B. Piasecki, PWN, Warszawa–Łódź 2001, s. 37.

towani są współcześni przedsiębiorcy, jest osiągnięcie zadowalających ich rezultatów, w szczególności zdobycie i utrzymanie przewagi konkurencyjnej⁴.

Zmiany, które nastąpiły w Polsce wskutek wprowadzenia gospodarki wolnorynkowej po roku 1989, stworzyły możliwości i szanse rozwoju przedsiębiorczości, których efektem był wzrost liczby nowo powstałych firm, zazwyczaj małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), które działają w różnych branżach i przyjmują rozmaite formy organizacyjno-prawne. MŚP wpływają korzystnie na konkurencyjność i dynamikę rozwoju gospodarczego. Uzupełniają rynek w zakresie produkcji towarów i świadczonych usług oraz ożywiają lokalną gospodarkę. Są w stanie szybko reagować na powstające potrzeby oraz preferencje potencjalnych klientów. Małe i średnie przedsiębiorstwa odgrywają również bardzo ważną rolę w rozwoju regionów, pozwalając efektywniej wykorzystywać ich wewnętrzny, lokalny potencjał. Grają szczególną rolę w tych regionach, które charakteryzują się wysokim bezrobociem, wynikającym z restrukturyzacji gospodarki⁵. Ponadto MŚP łagodzą napięcia społeczne, dając szansę samozatrudnienia, osiągnięcia sukcesu i statusu społecznego ludziom przedsiębiorczym.

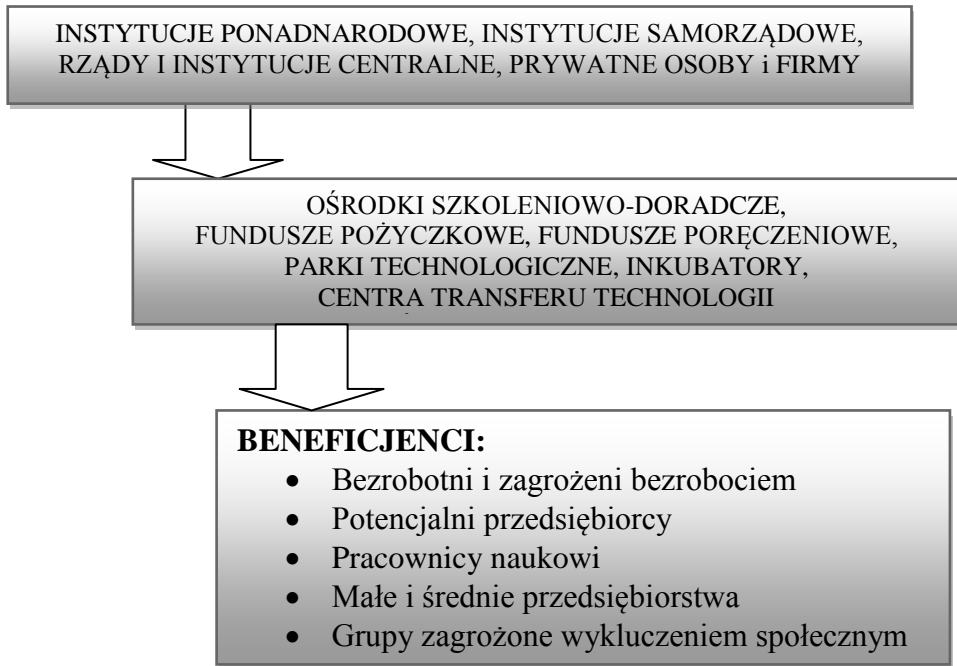
Celem artykułu jest przedstawienie działalności ośrodków innowacji i przedsiębiorczości (OIiP) wspierających przedsiębiorczość w Polsce. Przedmiotem analizy w opracowaniu są struktura systemu wsparcia przedsiębiorczości oraz liczba i znaczenie ośrodków szkoleniowo-doradczych jako instytucji wspierających przedsiębiorczość lokalną w województwie zachodniopomorskim. Na potrzeby realizacji celu referatu dokonano przeglądu literatury, a także informacji znajdujących się na stronach internetowych poszczególnych ośrodków szkoleniowo-doradczych (OSD). Analizę przeprowadzono również w oparciu o dane pochodzące z raportu *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce*.

1. Instytucjonalne formy wspierania przedsiębiorczości i ich rola

W Polsce różne podmioty, przy użyciu różnych metod i narzędzi, prowadzą działania mające na celu pobudzenie, wzmocnienie i rozwój przedsiębiorczości. Wszystkie działania podejmowane przez te instytucje w ramach polityki ekonomicznej i społecznej tworzą tak zwany system wsparcia. Strukturę systemu wsparcia przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych przedstawiono na rysunku 1.

⁴ B. Nogalski, J. Karpacz, *Refleksje na temat inkubacji przedsiębiorczości w świetle badań opartych na studium przypadku*, w: *Instytucjonalne i rynkowe uwarunkowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, red. E. Michalski, S. Piocha, PTE, Koszalin 2008, s. 73.

⁵ A. Rosa, *Regionalne instrumenty wspierania finansowego przedsiębiorstw na przykładzie Pomorskiego Regionalnego Funduszu Poręczeń Kredytowych*, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*”, Szczecin, maj 2008, s. 76.

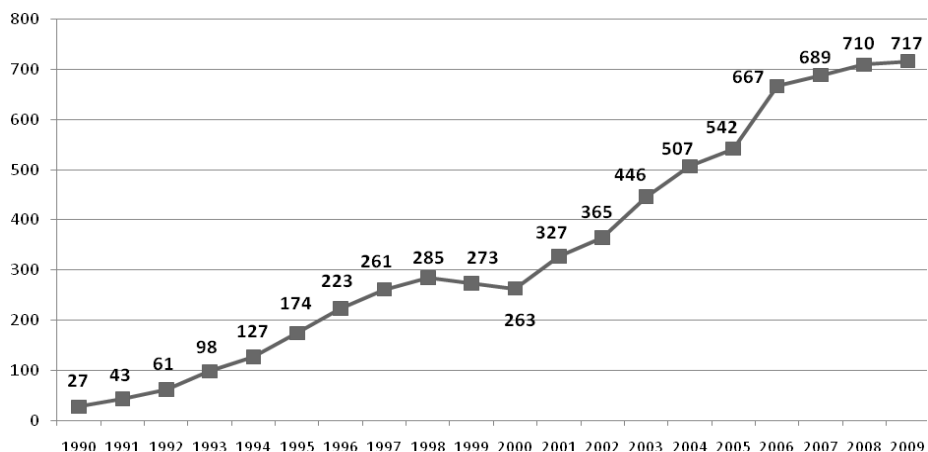

Rys. 1. Struktura systemu wsparcia przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie na podstawie K.B. Matusiak, *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i innowacje*, IE, Radom–Łódź 2006, s. 146.

Jak wynika z systemu wsparcia, który przedstawiono na rysunku, w Polsce funkcjonuje wiele instytucji, które współpracują z samorządem lokalnym i tworzą otoczenie instytucjonalne firm. Dla podmiotów wspierających przedsiębiorczość, innowacyjność i konkurencyjność przyjęły się w praktyce różne określenia, na przykład: infrastruktura innowacji i transferu technologii, niekomercyjne otoczenie biznesu, a także instytucje wsparcia rozwoju gospodarczego. W Polsce najczęściej używa się nazwy „ośrodki innowacji i przedsiębiorczości”⁶, a ośrodki szkoleniowo-doradcze stanowią najliczniejszą grupę wśród tych podmiotów. Liczbę jednostek organizacyjnych świadczących usługi na rzecz rozwoju działalności gospodarczej przedstawiono na rysunku 2.

⁶ *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2009*, red. K.B. Matusiak, PARP, Łódź–Warszawa 2009, s. 16.

Rys. 2. Liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce w latach 1990–2009

Źródło: *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, Raport 2009...*

Dane przedstawione na rysunku potwierdzają wzrost zainteresowania ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Szczególnie intensywny wzrost jest zauważalny w latach 2000–2004 (prawie 100%). Z raportu przygotowanego przez Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce we współpracy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości wynika, że w końcu 2009 roku w Polsce działało 717 OIiP.

Pod względem liczby instytucji wsparcia ośrodków innowacji i przedsiębiorczości województwo zachodniopomorskie zajmowało zarówno w 2007, jak i w 2009 roku 7. miejsce w kraju. Liczbę OIiP działających w regionie zachodniopomorskim przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1
Liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w województwie zachodniopomorskim

	Województwo	Liczba OIiP	Liczba mieszkańców na jeden OIiP [tys.]
2007	Polska	694	55,7
	Zachodniopomorskie	45	37,7
2009	Polska	716	53,3
	Zachodniopomorskie	44	38,5

Źródło: *Mały rocznik statystyczny Polski*, Warszawa 2010, s. 656; *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2007*, Łódź–Kielce–Poznań, s. 29.

Na podstawie danych zawartych w tabeli można stwierdzić, że w 2007 roku w regionie zachodniopomorskim na jeden ośrodek przypadało 37,7 tys. mieszkańców, w kraju średnio 55,7 tys., natomiast liczba aktywnych firm przypadających na jeden OLiP wynosiła 2129, podczas gdy średnia krajowa – 2444. W roku 2009 zwiększyła się liczba osób przypadających na ośrodek o 0,8 tys. w stosunku do roku 2007, podczas gdy średnio w kraju zmniejszyła się o 2,4 tys. mieszkańców.

Do ośrodków innowacji i przedsiębiorczości (wspierających przedsiębiorczość poprzez prowadzenie działalności w zakresie szkoleń i doradztwa, pomocy finansowej, transferu technologii i oferty lokalowej dla MŚP oraz działających na obszarze Polski) zalicza się wiele instytucji otoczenia biznesu, w tym w szczególności: parki technologiczne i inicjatywy parkowe, inkubatory technologiczne, pre-inkubatory (akademickie inkubatory przedsiębiorczości), inkubatory przedsiębiorczości, centra transferu technologii, fundusze kapitału zaangażowanego, sieci aniołów biznesu, lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeń kredytowych, ośrodki szkoleniowo-doradcze (OSD stanowią prawie 45% wszystkich aktywnych podmiotów w 2009 roku). Do grup instytucji, które angażują kapitał publiczny w celu tworzenia rozwiązań na rzecz wspierania szeroko rozumianej przedsiębiorczości, należy również Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Wszystkie działające w Polsce ośrodki innowacji i przedsiębiorczości mają na celu rozwiązywanie lokalnych problemów ekonomicznych i społecznych poprzez⁷:

- szkolenie przedsiębiorców w zakresie rozpoczynania samodzielnej działalności gospodarczej i funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej,
- poszukiwanie i ocenę projektów nowych przedsięwzięć gospodarczych,
- doradztwo prawne, techniczne, ekonomiczne i finansowe,
- pomoc w dostępie do źródeł finansowania działalności gospodarczej,
- przygotowywanie biznesplanów,
- transfer technologii,
- oferowanie nowym firmom wolnej przestrzeni produkcyjnej i usługowej.

Działania instytucji wspierających przedsiębiorczość koncentrują się jednak głównie na pomocy przy zakładaniu nowych firm, przyciąganiu kapitału z zewnątrz oraz rozwoju innowacji i przedsiębiorczości⁸.

⁷ *Instrumenty transferu z pobudzania innowacyjności krajowych podmiotów gospodarczych z sektora małych i średnich przedsiębiorstw w perspektywie wejścia Polski do Unii Europejskiej*, red. J. Mertl, Fundacja Inkubator, Łódź 2001, s. 103.

⁸ E.J. Blekely, *Planning local economic development. Theory and Practice*, SAGE Publications, Thousands Oaks–London–New Dehli 1994, s. 180.

2. Działalność OSD w województwie zachodniopomorskim

Ośrodki szkoleniowo-doradcze należą do wyspecjalizowanych pomiotów współpracujących z jednostkami samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorcami w obszarze wspierania inicjatyw gospodarczych. Dominują na rynku wśród ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, ponieważ ta forma działalności proinnowacyjnej jest najłatwiejsza do uruchomienia przy relatywnie niskich nakładach finansowych, a ponadto szeroki wachlarz możliwości świadczenia usług doradczych, szkoleniowych i informacyjnych pozwala na dużą swobodę organizacyjną. W zdecydowanej większości OSD mają charakter organizacji pozarządowych i często stanowią początkową formę funkcjonowania lokalnego stowarzyszenia bądź fundacji rozwoju.

Pojęcie „ośrodki szkoleniowo-doradcze” odnosi się do różnego rodzaju podmiotów działających na rynku pod nazwami: ośrodki wspierania przedsiębiorczości (OWP), centra wspierania biznesu (CWB), kluby i centra przedsiębiorczości, a także punkty konsultacyjno-doradcze. Są to instytucje funkcjonujące na poziomie lokalnym, a po uzyskaniu odpowiedniej akredytacji są rejestrowane w Krajowym Systemie Usług⁹ dla MŚP.

Pierwsze ośrodki wspierania przedsiębiorczości zostały utworzone w kraju w czwartym kwartale 1994 roku, a do końca 1995 działalność merytoryczną rozpoczęło łącznie 27 ośrodków. W końcu 2000 roku było ich 147, w 2004 roku – 280, a w końcu 2009 – 318¹⁰.

W 2009 roku w województwie zachodniopomorskim działało 15 OSD, które były zlokalizowane w 5 miastach. Najwięcej instytucji wsparcia mieściło się w Szczecinie – 8, nieco mniej było ich w Koszalinie – 4, i po jednym ośrodku w Gryfinie, Świnoujściu oraz Złocieniu.

Wśród ośrodków szkoleniowo-doradczych działających na terenie województwa zachodniopomorskiego, których podstawowym zadaniem jest popularyzowanie idei przedsiębiorczości, są następujące jednostki:

- Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości w Koszalinie,
- Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego SA,
- Zrzeszenie Kupców i Przedsiębiorców w Koszalinie,
- Koszalińska Izba Przemysłowo-Handlowa,
- Polska Fundacja Przedsiębiorczości w Szczecinie,
- Wojewódzki Klub Techniki i Racjonalizacji,

⁹ Krajowy System Usług (KSU) działa na terenie całego kraju. Jest siecią instytucji świadczących usługi dla przedsiębiorców i osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Świadczy usługi informacyjne, doradcze i finansowe.

¹⁰ *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, Raport 2009...*

- Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego (Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego SA),
- Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego (Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości),
- Punkt Konsultacyjny (Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorców w Gryfinie),
- Punkt Konsultacyjny (Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych Powiatu Drawskiego) – Złocieniec,
- Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego,
- Enterprise Europe Network,
- Izba Rzemieślnicza Małej i Średniej Przedsiębiorczości,
- Centrum Rozwoju Biznesu w Szczecinie,
- Punkt Konsultacyjno-Doradczy w Świnoujściu.

Wszystkie wymienione ośrodki stanowią instrument wspierania rozwoju gospodarczego na poziomie lokalnym, podejmujący działania zmierzające do rozwoju przedsiębiorczości, samozatrudnienia, ułatwiania startu i pomocy nowo tworzonym przedsiębiorstwom. Wykonują trzy podstawowe zadania i w ich ramach oferują:

- doradztwo,
- szkolenia (kursy),
- dostarczanie informacji.

Oferta doradztwa obejmuje indywidualne konsultacje dotyczące wiedzy z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej, finansów, księgowości, poszukiwania kooperantów techniki i technologii, marketingu, produkcji i zarządzania przedsiębiorstwem. Doradztwo stanowi ważny element każdego systemu wspierania rozwoju gospodarczego. Szkolenia ukierunkowane są na potrzeby sektora MŚP, grup przedsiębiorstw lub indywidualnych zleceniodawców i są dostosowane do wymagań poszczególnych etapów wzrostu przedsiębiorstw. Dostarczanie informacji, zwłaszcza dotyczącej wykorzystania funduszy strukturalnych przez MŚP, w ostatnich latach cieszyło się zdecydowanie największą popularnością.

Ośrodki szkoleniowo-doradcze realizują także zadania wynikające z tworzenia sprzyjającego środowiska dla przedsiębiorczości w danym regionie. Oferują w związku z tym pomoc w zakresie uzyskania środków finansowych na podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej z dotacji bądź ze środków lokalnych funduszy pożyczkowych.

Podsumowanie

Analiza funkcjonowania ośrodków szkoleniowo-doradczych w województwie zachodniopomorskim pokazuje, że ośrodki te są zaangażowane w różne formy aktywizacji gospodarczej i aktywnie w nich uczestniczą. Pod względem liczby ośrod-

ków innowacji i przedsiębiorczości region zajmował w 2009 roku 7. miejsce w kraju. Funkcjonowanie instytucji wsparcia tworzących środowisko sprzyjające działalności gospodarczej jest jednym z warunków efektywnego wykorzystania potencjałów rozwojowych występujących w regionie. Szczególną w tym rolę odgrywają ośrodki szkoleniowo-doradcze, które z jednej strony pełnią wiele funkcji edukacyjno-doradczych, stanowiąc autonomiczny instrument wspierania, a z drugiej – grają rolę ośrodka innowacji i rozwoju lokalnego, tworząc swoistą prawnoorganizacyjną formułę dla poszczególnych instrumentów wsparcia w danym środowisku lokalnym. Z punktu widzenia osoby chcącej prowadzić firmę OSD niewątpliwie są instytucjami, do których można się udać i uzyskać tam profesjonalną pomoc zarówno doradczą, jak i informacyjną czy też finansową (na przykład w formie poręczenia kredytu bankowego lub mikropożyczki).

BUSINESS SUPPORT CENTERS AS A FORM OF SUPPORTING ENTERPRISE DEVELOPMENT

Summary

Changes that occurred in Poland after 1989 have created opportunities for entrepreneurship development, which resulted in an increase in the number of small and medium enterprises. This article presents the Business Support Centers which operate on Polish market. Author characterizes entrepreneurship support system and activities perform by Business Support Centers in Western Pomerania in Poland.

Translated by Anna Rosa